

Luuhâmjeeŋi kielâfiäráán

Máttáatteijee uápis

Hei já tiervâpuáttim Luuhâmjeengi kielâfiaráán luus!

Luuhâmjeengi kielâfiaráán lii materialubâlâšvuotâ, mii lii uáivildum arâšoddâdem toorjân Read Hour -kampanja uáassin. Read Hour -kampanja mittomeerrin lii lasettiđ luuhâmilo já movtjidditiđ eromâšávt párnáid já nuorâid luuhâđ. Read Hour puáhtá viettiđ peivikiäjuin Luuhâmjeenjijn já maangâkielâlain mainâspuddáin. Luuhâmjeengi elleepersovneh fiáranisteh Mervi Heikkilä čäällim mainâsijn já uápásmeh suomâkielân, ruotâkielân, tavesämikielân, nuorttâlâškielân já anarâškielân. Material mittomeerrin lii luuhâđ juávkun jiánusân Luuhâmjeengi kielâfiaráán mainâsijd já toimâlistiđ luhhum teevstâ jieškote-uv náálá.

Kielâfiaráán láá olášuttâm ohtsâšpargoost Párnái já nuorâi vuáđudâs, Sämitigge já Seinäjoki kaavpugkirjerááju /Lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallinen erityistehtävä. Luuhâmjeengi kielâfiaráán mainâsijd lii čáállám Mervi Heikkilä. Material pyevtittem lává tuárjum Máttááttâshaldâttâs já Svenska kulturfonden.

Mittomereh

- Sänilistoh já jienâpäädih
- Animaatio (video)
- Diplomvuáđu jyehi Luuhâmjeenji kielâfiaránân uásálistám párnážân
- Párnáid heivejejee luuhâmoonah luuhâmnaál meiddei kielâfiaráán maŋa

Luuhâmjeenji kielâfiaráán -material mittomeerrin lii

- kielâi teivâdem já taid uápásmem (suomâkielâ, ruotâkielâ, tavesämikielâ, nuorttâlâškielâ, anarâškielâ)
- luuhâm ilo tuárjum, mainâs kuldâlem, tulkkum já ton kiedâvuššâm
- viettiđ oho luuhâmáin já uásálistiđ oles Suomâ ohtásâš luuhâmtiijmán adai Read Hourân

Material lii uáivildum vuosâsaajeest 3–6-ihásâš párnáid. Material puáhtá heiviittiđ sierâ täsi- tâi ahejuávhoid.

Material lahtoo čuávuvâš teemaid:

- Vijđessuárgásâš máttim: Kulttuurlâš máttim, vuáruvaiguttem já olgospyehtim sehe Maŋgáluuhâmáiđu / Arâšoddâdemvuávám vuáđustâsah 2022
- Vijđessuárgásâš máttim: Kulttuurlâš máttim, vuáruvaiguttem já olgospyehtim sehe Maŋgáluuhâmáiđu / Ovdámáttáttâs máttáttâsvuávám vuáđustâsah 2014
- Vijđessuárgásâš máttim: Kulttuurlâš máttim, vuáruvaiguttem já olgospyehtim sehe Maŋgáluuhâmáiđu / Kyevtivvááš ovdámáttáttâs keččâlemmáttáttâsvuávám vuáđustâsah 2021

Puoh tarbâšum material kávnoo čujottâsâst readhour.fi. Material siskeeld čuávuváid oosijd:

- Máttáattejee uápis
- Luuhâmjeenji kielâfiaráán -mainâseh

**Puoh tarbâšum material kávnoo
čujottâsâst readhour.fi**

Hárjuttâsah

Taan material mittomeerrin lii luuhâđ juávkun
jiänusân Luuhâmjeeni kielâfiäráán -mainâsijd já
kieđâvuššâđ luhhum teevstâ toimâlâš vuovvijn.

Valjii vuoluubeln jieijâđ juávkun hiäivulijđ
olášuttemvuovijd.

A) Luuvâ mainâsijd, uápásmiđ já kuldâliđ saanijđ sehe keččâđ video.

Aalgât ubâlâšvuodâ sárnumáin tast, ete
láá lemin maanġah sierâ kielah. Tääł
tij vyelgivetted oovtâst Luuhâmjeeni
kielâfiäránân, mast uáppáásmvetted
vittâ kielân, moh sárnojeđ Suomâst:
suomâkielâ, ruotâkielâ, tavesämikielâ,
nuorttâlâškielâ, anarâškielâ.

Toolâ luuhâmpuudâ, kuás luhâvetted
oovtâ uási Luuhâmjeeni kielâfiäránist
häävild. Puávtáh kevttiđ kuvijđ persovnijđ
kuldâlem toorjân. Jyehi mainâs uásist lii
ohtâ sääni, moos pyehtivetted uápásmiđ
vittâ sierâ kielân. Pyehtivetted meiddei
kuldâliđ paadij iššijn, magareh säänih láá
kuullâđ. Kenski tii juávhust sárnojeđ vala

lasseen eres kielah, kuás párnááh pyehtih
muštâliđ jieijâs mättim kielân eres sääni
versioid. Čuávuváá luuhâmpuudâ ääigi
pyehtivetted porgâđ siämmáá vuovvijn.

Talle ko lepped luuhâm puoh oosijđ,
keččâđ animistum video, mast
Luuhâmjeeni persovneh fiäránisteh
Mainâstivolist. Videost láá uásild
siämmááh säänih ko mainâsijn já
mittomeerrin lii, ete párnááh kävnih já
ovtâstiteh mainâspuudâ sehe video
siskáldâsâid nubijdis.

B) Mii tii Mainâstivolin puáđáččij taan mainâsist?

Koččâmuš “Mii tii Mainâstivolin puáđáččij taan mainâsist?” puátá oovdân mainâsij ohtâvuodâst. Mittomeerrin lii, ete tij pyehtivetteđ rähtiđ jieijâd Mainâstivoli, moos čuággivetteđ, puudâldvetteđ tai sárguvetteđ aasijd já elementijd, moh mainâsijn tiättojuh. Návt šadda mainâsij luuhâm toorjân juávhu jieijâs Mainâstivoli. Párnááh pyehtih meiddei juátkiđ sierâ jiečánávt Mainâstivoliijn mainâspuudâ maŋa.

Mainâstivoli puáhtá leđe mainâskassâ adai kartonkkassâ, koori tai ereslágán litte. Mainâstivoli puáhtá meiddei toimâđ nukketeatter čaittâlemlyevvin. Mainâstivoli puáhtá rähtiđ ovdâmerkkân siainán. Puávtáh čuággiđ tai printtiđ já valmâštállâđ rekvisiit muuneeld. Muulsâiävtulávt puávtáh táttuđ mainâspuudâ ohtâvuodâst párnáid uuccâđ tii viistijn toos heivejeijee aasijd tai puđâldiđ mottoom detalji. Pyehtivetteđ lasettiđ Mainâstivolin ovdâmerkkân:

- Uási 1 Mainâstivoli: persovneh, sukkârteevhih, Mainâstivolân heivejeijee ivneh
- Uási 2 Hiävuškarusel: karusel, čuovjis hiävuš, muusik, čuovah
- Uási 3 Pálluleggistem: pállu, tiimaant, säplig, njälgissekkâ
- Uási 4 Uággumin: uággum, magneet, vuonjáččeh, kyeli
- Uási 5 Uđđâ tivoli: jyehi páárnáš puáhtá sárguđ alnees jieškove tai jieijâs versio Mainâstivolist, utkáđ párnáiguin oovtâst Mainâstivolin uđđâ noomâ

Jis haalijdvetteđ, pyehtivetteđ jyehiđ lopâlii pyevtittâs sosiaallii mediast tubdâldâssáin #ReadHour.

C) Muulsâivtuliih toimâlistem vyevih

Rähtid mainâspuudân raamijd

- Puávtáh algättid mainâspuudâ muusikáin, mii muštâl tom, ete lii äigi moonnâđ Mainâstivolin
- Pyehtivetteđ kuvviđ Mainâstivolin moonnâđ ovdâmerkkân pehimáin peevidi tâi lovduu vyelni
- Luuhâđ mainâs já uápásmiđ saanijd
- Puddâ nohá vyelgimin olgos Mainâstivolist, ovdâmerkkân pehimáin peevidi tâi lovduu vyelni maasâd.

Dramatisistid luhhum mainâs

Luuhâđ vistig čoođâ ovdâmerkkân Uási 2 Hiävuškarusel já ton maŋa mainâs uđđâsist nuuvt, ete ooroostvetteđ oosijd, main párnááh pyehtih mieldieelliđ persovnijguin. Mainâsist láá Suámsur-savzâ já Sylvi-peenuv já dramatisistemnáál oosijd puáhtá toohâđ rumâšlâžžân ovdâmerkkân čuávuváin vuovijguin:

- Väzziđ parâluvâi kietâ kiedâst
- Jotteđ pirrâ tegu karusel, lihâdiđ pajas já vuálus
- Raccastiđ tegu hiävuš
- Savŋeliđ hárjá tegu hiävuš
- Čäittiđ rummášáin, ete lii hitruu já luvâttállâđ taan sääni puoh kieláid
- Ađđiistállâđ ellei jienâid já lihâdemvuovijd

Mainâstivolist lihâstâs

Luuhâmjeenji kielâfiäránis persovneh hárjuttellih meiddei uággum já pálluleggistem (uásih 3 já 4). Pyehtivetteđ orniđ uággum kustâverdijn, paddijn, iäbbáráin já lovduin. Siämmáá náálá pálluleggistemkujá puáhtá olášuttiđ ovdâmerkkân olgon leggistmáin pááluin väljejum čuosâttâhân.

Mainâstivoli matematiik

Addel párnáid pargon kavnáđ jieškote-

uvhámásijd já -ivnásijd tiingâid, moh tiättojuh mainâsijn. Pyehtivetteđ tastoo šlajättállâđ taid oovtâst jieškote-uv náálá, ovdâmerkkân stuáruduv tâi ivne miel.

Mainâstivolist muusik

Moh pittáid Mainâstivolist puátih mielân (ovdâmerkkân karusellist, jurámist, hiäppušist)? Kávnojuh-uv toh eres kieláid? Haalijdvetteđ-uv rähtid já paddid jieijâd jienâmaailm Mainâstivolin?

Muu jieččân Mainâstivoli

Addel pargon sárguđ oovtâ tâi maŋgâ kove mainâsist, mon tij luuvâid. Ohtâ muulsâiähtu puáhtá leđe sárguđ maidnii mainâs aalgâst, kaskoo tâi loopâst.

Kove lasseen tij pyehtivetteđ mainâstittid párnáid, nuuvt ete juáháš uázžu muštâlid jieijâs mainâs kove pirrâ. Rävisolmooš puáhtá čäällid párnáá muštâlem mainâs tâi tom puáhtá paddid.

Loppâjuhle – videopuddâ já diplom

Talle ko leppeđ luuhâm puoh oosijd, orniđ “leffapuudâ”, ko keččâvetteđ animistum video, mast Luuhâmjeenji persovneh fiäránisteh Mainâstivolist. Videost láá uásild siämmááh säänih ko mainâsijn já mittomeerrin lii, ete párnááh kavnih já ovtâstiteh mainâspuudâ sehe video siskáldâsâid nubijdis. Mii saanijd párnáid paasij eromášávt mielân? Jyehi párnážân puáhtá jyehid diplom, moos čálloo mielân pááccám sääni.

Sänilistoh já jienâpäädih

Kuldâliđ magareh säänih láá kuullâđ sierâ kieláid
jienâpaadij iššijn:

→ bit.ly/lukujengi-IS

Hiärsku:

- hersko (tavesämikielâ)
- hä'rčč (nuorttâlâškielâ)
- herkku (suomâkielâ)
- delikatess (ruotâkielâ)

Hävski:

- somà (tavesämikielâ)
- hää'sk (nuorttâlâškielâ)
- hauskaa (suomâkielâ)
- roligt (ruotâkielâ)

Palhâšume:

- bálkkašupmi (tavesämikielâ)
- cistt (nuorttâlâškielâ)
- palkinto (suomâkielâ)
- pris (ruotâkielâ)

Uággum:

- oaggun (tavesämikielâ)
- vuággmõš (nuorttâlâškielâ)
- onginta (suomâkielâ)
- mete (ruotâkielâ)

Moonâ tiervân, forgâ uáinip!:

- Mana dearvan fargga oaidnalit! (tavesämikielâ)
- Tiõrv, sõrgg vuei'nnepp! (nuorttâlâškielâ)
- Heippa, pian nähdään! (suomâkielâ)
- Hej då, vi ses snart! (ruotâkielâ)